СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 256. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 2-го листопада 1935. — VOL. XLIII. No. 256. Jersey City, N. J., Saturday, November 2, 1935 THREE CENTS

ЗЕМЛЕТРУС ЗАХОПИВ ВЕЛИКИЙ ПРОСТІР АМЕРИКИ

ВАШИНГТОН. — Потрясення землі навістили в ночі з четверга на пятницю великі простори східньої частини північно-американського континенту. На північ сягали вони аж до Торонта, в Канаді, а на полудне аж до Вашингтону.

Ґазети дістали донесення, що доми відчули потрясення в Дітройті, Клівленді, Вашинґтоні, Балтиморі, Квібеку й Монтреалю. В деяких околицях тревали вони всього кілька секунд, а в інших околицях кілька мінут. Докладно кажучи, землетрус трапився коло 5 мінут по 1-шій годині.

Досі ще нема донесень про якісь шкоди. Одначе потрясення були такі сильні, що розбудили багато людей та заставили їх телефонувати до ґазетних канцелярій та до поліційних стацій і питатися, чи не трапилася в їх околиці якась експльозія, що хати дрожать.

Сеизмографічний інститут Фордгемського університету в Ню Йорку каже, що потрясення були правдоподібно поверхові та що того роду потрясення досить часті в Новій Анґлії та сусідуючих з нею повітах.

ПОВАЖНІ ЗЕМЛЕТРУСИ В МОНТАНІ ЙДУТЬ ДАЛІ.

ҐЕЛЕНА. — У четвер навістили цю околицю знову потрясення землі. Від 12-го жовтня, коли ці потрясення почались, досі налічено 550 потрясень.

Найсильніше тряслася земля коло 11 години 37 мінут рано.

При останньому землетрусі деякі будинки, ослаблені попередніми потрясеннями, завалилися. Шкоди в будівлях досі начисляють тут на півтора міліона долярів.

Черговий землетрус знов покалічив кількоро людей. У часі потрясень надворі був сильний і холодний вітер. Люди повибігали надвір, як були в хаті, і скоро померзли. Діти плакали й трусячися, тиснулися до старших. Люди втікали від домів на середину вулиці, бо з домів сипалися на них ґзимси, скло й цеґли коминів.

Два робітники власне направляли комин бровара, ушкоджений попередніми потрясеннями, коли почалися нові. Комин став валитися. Один робітник убився на місці, а другий був так сильно покалічений, що помер з ран.

Шпиталі в околиці сильно ушкоджені землетрусами. Вони мають такі розпуклини в стінах, що треба з них випровадити всіх хорих.

УРЯД СЛІДКУЄ ЗА ЕКСПОРТОМ В ІТАЛІЮ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент скарбу предложив департаментови стейту докладний звіт з експорту товарів до Італії.

Показується, що від якогось часу американські експортери стали вивозити до Італії велику масу нафти й бавовни.

Як відомо, нафти вживається до топлива на воєнних кораблях, а бавовни до виробу вибухових матеріялів.

„ДЖІМІ" ВОКЕР НАЗАД В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — На кораблі „Манґетен" приїхав до Америки бувший посадник міста Ню Йорк, Джеймс Вокер, зі своєю жінкою, бувшою фільмовою акторкою Бети Комптон.

Ґазети начисляють, що 8,000 осіб вийшли на привітання Вокера, котрого свого часу громадянські комітети заставили критикою його адміністрації зрезиґнувати зі становища посадника.

На привітання політиків з Тамані Голу Вокер заявив, що він не думає вже брати участи в політиці.

10 ОСІБ МАЮТЬ ВІДПОВІДАТИ ЗА СПРАВУ КРЕМПИ.

ЕЛИЗАБЕТ (Ню Джерзі). — Прокураторія каже, що вона поставить на суд за вбивство Софії Кремпи, що згинула 26-го вересня підчас доручування судового приказу Кремпі на його фармі, десять осіб.

Два брати Каролани, що були теж між депутатами шериффа, що пішли гурмою на фарму Кремпи, знайшлися в суді на домагання Генрія Шахта з Фенвуду, котрий каже, що депутати побили його палками, як він станув собі при дорозі, щоби приглянутися події. На суд стане теж Франк Сікора, шваґер Кремпової, котрий 12-го червня напав з ґралями в руках на стейтових поліцаїв, як вони зайшли з подібним дорученням суду на фарму Кремпи.

Поліція домагалася теж обвинувачення Камелії Кремпи, 19-літньої дочки Кремпів, за те, що вона, мовляв, стріляла на поліцію, але присяжні судді відкинули домагання.

ВІДГУК ДЕМОНСТРАЦІЇ НА „БРЕМЕНІ".

Велика лава присяжних суддів у суді повіту Ню Йорк постановила обвинуватити Едварда Дролета, 34-літнього моряка, за напад на детектива Метю Соломона підчас відомої демонстрації проти націстичного уряду на кораблі „Бремен" з Північно-німецького лойду 26-го лютого. Свідки зізнали, що підчас бійки на тій демонстрації Дролет ударив боксером Соломона. При тій нагоді Дролет дістав постріл у рамя й лікувався у шпиталі цілий тиждень. Свідками виступали детективи, що брали участь у розгонюванню демонстрації.

НОВИЙ СПОРТ.

У Ліверпулі відбулися цими днями нові спортові змагання: хто швидше перейде 100 м. на руках. Циркові акробати не мали права брати участи у змаганнях. На 16 змагунів перший прийшов до мети 17-літній учень за одну мінуту і 22 секунди.

ЗАПЛАТА БОЛЬШЕВИКІВ ЗА ПРИЯЗНЬ ФРАНЦІЇ.

Справа арештованих у Штрасбурґу Данця Нільзена та Німкини Шакенкрайтерівни під замітом шпіонажі зачинає бути сензаційна. Нільзен і Шакенкрайтерівна є висланниками комуністичних орґанізацій, яких централі є в Берліні і Москві. У Нізельна знайшли виказ усіх тайних аґентів третього інтернаціоналу та назвища визначних французьких комуністів. У хаті Шакенкрайтерівни знайшли великі грошеві суми, що доходять до кількох міліонів. Здогадуються, що ті суми мали видати правдоподібно на виборчу пропаґанду у Франції та революційну акцію в головних французьких центрах. Недавно перевели ревізію у друкарні комуністичної ґазети у Штрасбурґу. Знайшли там багато незвичайно важливих документів, що відносяться до арештованих. Щоденники твердять, що мається тут до діла правдоподібно не так зі шпиґунами, як з головними делеґатами третього інтернаціоналу, що їх визначили на провідників комуністичної пропаґанди у Франції.

ВТОПИЛИСЯ 14 ОСІБ.

На каналі, що лучить Біле Озеро з Кіс-Езере під Риґою, трапився нещасливий випадок: По недільній забаві підпите товариство з 26 осіб вісло до 15-особової моторівки, що незабаром потім, як відбила від берега, затонула. 12 осіб вратували, решта, 14 осіб, втопилася.

ФЕНОМЕНАЛЬНА ВІВЦЯ.

Із советської „Правди": Від оренбурського обкому та „облісполкому" Москва домагалась пояснень, чому молотільні в їх районі не працюють. Не тільки молотільні, але і взагалі всі інші машини. Треба було це якось урядово пояснити. Партійний робітник Іскаков представив офіціяльний акт із печатками та підписами на доказ, що в його селі одна колгоспна вівця (бачили це достовірні свідки) випила... 86 кільо нафти.

Цікаво, чи вівця жива і чи візьмуть її до музею революції?

ВЛАСНИКИ МАЙНИ ПРОБУЮТЬ ВЕСТИ РОБОТУ СТРАЙКОЛОМАМИ.

Власники копальні Вилиємса в Менинґтон, Кентокі, котрої робітники вийшли на страйк та пробували масовою демонстрацією здержати страйколомів від приходу до копальні, обставили вхід до копальні узброєними ґенґстерами, заприсяженими як помічники шерифа, та пробують вести в ній роботу при помочі 200 страйколомів.

ЖИТТЯ НА ВЕНЕРІ.

Велике зацікавлення в науковому світі викликало свойого часу відкриття, довершене в обсерваторії на Мавнт Вілсон, а саме: що астрономи виказали в атмосфері планети Венус (Венера) присутність вугляного квасу. Одначе не зуміли перевести конечних обрахунків.

Тепер директор обсерваторії в Мішіґен, проф. Абель, обрахував докладно скількість вугляного квасу в атмосфері Венери. Виявилося, що ця скількість перевищає 10-кратно вугляний квас, який містить у собі атмосфера землі. Значіння обчислення проф. Абеля полягає на тому, що вугляний квас є тісно звязаний з орґанічним життям. Тому відкриття американських астрономів підтверджують гіпотезу, що на Венері існує життя.

І НІМЦІ МАЮТЬ „ПРОМІННЯ СМЕРТИ".

Багато шуму наробила свого часу вістка, що славний італійський винахідник Марконі був на авдієнції в Мусолінія і задемонстрував йому свій винахід, при помочі якого можна буде на велику віддаль здержати в повітрі літаки.

А ось пішла чутка, що подібні досвіди зроблено і в Німеччині. Ще коло півтора року тому один баварський інжинір демонстрував перед представниками уряду апарат, що випускає проміння при помочі якого можна буде в проміні 300 км. здержати всякі електричні мотори самоходів, тенків, літаків і т. д. Якщо такий апарат справді існує, то він унеможливить напад на Німеччину.

ЗАДУРМАНЕНИЙ КУЛЬТУР-БОЛЬШЕВИК.

До Києва прибула друга ґрупа учасників конґресу фізіольоґів, що закінчився в Ленінґраді. Кореспондент „Вістей" звернувся до деяких учених із запитом про їхні враження з України. Коли представник Італії й Німеччини говорили здержано, обмежуючись до помічень про советську науку, французький професор Каміль Суля заявив: „Треба відзначити, що нас усюди зустрічали надзвичайно гостинно й тепло. Що мені сподобалося, це великий успіх антирелігійної роботи в советському Союзі. Найгірше враження справив на мене піп, якого я зустрів на вулицях Казані. Вважаю, що віра нового покоління в своє діло, в діло своєї батьківщини заснована на тому, що його не дурманить віра в бога... Про Київ скажу окремо: це одно з найкращих, найрадісніших міст советського Союзу, і мені здається, що люди тут щасливі". — Йому здається... А найгірше враження на професора зробили не виголоджені й стероризовані люди, не тюрми, не гніт, які чейже не могли уйти його уваги, а... піп на вулицях Казані. Цікавий чоловік цей пан професор...

300 ВОЯКІВ НА ОДНОГО ТИГРА.

В околицях індійського міста Яйпур від кількох тижнів блукав тигр. Він нападав не тільки на худобу, але й на людей на сільських вулицях. Поліція з 50 озброєними людьми не могла його зловити. Треба було покликати на поміч військо і вислати повних три сотні проти тигра. Три сотні влаштували справжні маневри на одного тигра. Маневри тяглись довше як добу.

СКАЖЕНІ В ФІНФКІРХЕНІ.

День у день зголошувалися в протизаразнім інституті в Будапешті з Фінфкірхена люди, що їх покусали скажені пси. Зачасті відвідини звернули увагу інституту на те, що влада в Фінфкірхені так довго не давала собі ради із скаженими псами. Виявилося, що в тім місті взагалі не було ніяких скажених псів. Безробітні зголошувалися в здоровницькім уряді, нібито їх покусав скажений пес. Вони діставали гроші на подорож, а в інституті мали помешкання й харчі даром. Лікарі не винні. Ніколи не можна з усією певністю ствердити, чи хто скажений чи ні, хіба як уже нема що лікувати.

НОВИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ?

Недавно відбулися в Ужгороді духовні реколекції, на яких завзивано духовенство, щоб підтримувало акцію видавання часопису в „карпаторуській" мові. Зпоміж духовенства піднялися голоси, що та справа виглядає підозріло, на що катехит Е. Бокшай заявив, що справа не може бути підзрілою, бо за нею стоїть єпископ Олександер Стойка. Зачувати, що єпископ має скликати своїх мовознавців, яким дасть поручення написати граматику „карпаторуської" мови, чим і будуть, мовляв, раз на завжди вирішені мовні спори.

Про цю справу пише ужгородське „Українське Слово" таке:

Як зачуваємо, на передплатників нового часопису (що його має видавати єпископ Стойка) зголосилося... 120 людей. Слаба надія, щоб ті люди могли утримати при житті часопис, а вже марна, щоб могли вони винести на своїх плечах нову граматику й нову літературу. Але в нас було вже стільки мудрих експериментів, що й той новий нікому вже не зашкодить, бодай не пошкодить він — нашій мові. Життя вже давно пішло деяким панам понад голову, а вони того ще не бачать.

НОВА ПЄСА О. ОЛЕСЯ.

Наш відомий поет О. Олесь написав пєсу „Обітована Земля". Є це перший драматичний твір нашого поета прозою, в дусі реалістичної драми. За основу драми послужила авторові траґедія родини Крушельницьких на советській Україні. Пєсу цю виставить небавком наш театр „Заграва".

ТРАҐІЧНА СТАТИСТИКА.

У Варшаві у вересні ц. р. пробували скінчити самогубством 127 осіб, із цього 30 зі смертним вислідом. Самоходи і мотоциклі зранили 70 осіб, а вбили 4. Трамваї переїхали 60 осіб і вбили 4. Душогубств було 5. Взагалі в названім місяці згинули у Варшаві траґічною смертю 51 осіб.

ВЕЛИКА ПРОТИБРИТІЙСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В РИМІ

РИМ. — В цілім місті демонстровано проти Анґлії. В демонстраціях брали участь головно студенти. Але попирали їх усі слої населення, так, що можна казати, що демонструвало все населення міста. Здирали шильди з анґлійськими написами і затирали анґлійські букви. Власники готелів чи склепів самі здіймали написи, або запевняли публику, що вони зникнуть іще того самого дня.

Військо й поліція хоронили британську амбасаду.

Демонстрація та відбулась у звязку з промовою Мусолінія, яку він виголосив з нагоди відчинення нової домівки Римського Університету. Мусоліні підкреслив у своїй промові, що отворення цеї святині науки відбувається в моменті, коли італійські жовніри несуть сміло й відважно цивілізацію в дику країну в Африці, не вимагаючи за свою посвяту від нікого ніякої заплати. Він казав далі, що університет відчиняється 31-го жовтня, себто в дні, коли в Женеві відбуваються наради представників еґоїзму й золота, щоб спинити культурний побідний похід молодих італійських фашистів. Мусоліні назвав заряджений Ліґою Нації бойкот Італії небувалою в історії ганьбою людської цивілізації.

49 ДЕРЖАВ ДАЛИ ЗГОДУ НА БОЙКОТ.

ЖЕНЕВА. — З Ліґи Націй подають, що фактичне переведення економічного бойкоту Італії зачнеться з днем 15-го листопада. Досі зголосили 49 держав свою згоду на такий бойкот. Це вважає Ліґа величезним досягом.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ СТОЇТЬ ТВЕРДО НА СВОЇМ.

ЛОНДОН. — Анґлія не хоче покищо стягнути ні одного корабля з Середземного моря. Вона каже, що Італія ще держить у Лібії 34,000 жовнірів, крім властивої залоги, що виносить 25,000 жовнірів. Тому стягнення з Лібії одної італійської дивізії в числі 17,000 жовнірів не є для Анґлії ніякою уступкою, бо вона держить у сусіднім Єгипті всього 20,000 жовнірів. Поки Італія не зменшить своєї армії в Лібії, кажуть з кругів анґлійського уряду, поти Анґлія не зменшить своєї морської сили на Середземнім морі. Крім того ставить Анґлія Італії ще одну вимогу: домагається негайного припинення протибритійської пропаґанди в італійській пресі.

ПОСТРІЛИЛИ КИТАЙСЬКИХ УГОДОВЦІВ.

НАНКІНҐ (Китай). — Пострілено китайського премієра і двох високих урядовців, звязаних з урядом ґенерала Ченґ Кай-Шека. Кажуть, що замаховець є членом китайської націоналістичної партії. Замах виконано тому, що уряд надто піддається Японії й не боронить належито чести й інтересів краю.

НЕ ВІЛЬНО СЛУХАТИ МОСКОВСЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ.

БЕРЛІН. — Націсти не дозволяють слухати радіових програм, висиланих з Москви. Двох слухачів, що говорили про політику, прислухуючися червоній пропаґанді, пересиланій через радіо з Москви, покарано чотиролітньою вязницею і втратою горожанства на протяг 5 років. Інших пять осіб, що прислухувались тому всьому, одержали менші кари. В урядовім звідомленні кажеться, що покарані були комуністами.

В ПОЛЬЩІ НЕМА МІСЦЯ ДЛЯ ПАРТІЙ.

ВАРШАВА (Польща). — Бльок Безпартійних, себто партію Пілсудського, що була створена на те, щоби бути підпорою уряду, знесено. Таке проголосив президент і творець тої партії, бувший премієр Славек. Він заявив, що тепер партії не існують, бо нове виборче право не визнає партій. Бльок Безпартійних створено в часі старої конституції, щоб при її помочі допомогти Пілсудському перебудувати Польщу.

З розвязанням цеї партії кінчиться, як кажуть, епоха полковників, що то в часах Пілсудського були знаряддям, яким користувався польський диктатор при ломанню опозиції.

УКРАЇНА ПРОТИ МОСКВИ.

ПАРИЖ (Офінор). — Під повищим заголовком появилася Французькою мовою книжка, яку написав проф. Шульгин, а яку випустило видавництво Фелікс Алкан. Книжка має 217 сторін друку. Є вона вичерпною працею, що освітлює цей славетний період української історії, який поклав цінні підвалини української державности. Перша частина книжки обіймає загальний огляд українського руху перед революцією, бо Французи, не вважаючи на велику скількість дотичних публікацій, виявляють у цьому питанні вражаючий анальфабетизм. Книжку читається дуже легко.

КОРОСТОВЦЕВА ВИДАЛИЛИ З АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН. — Офінор подає, що по судовій розправі, веденій проти П. Скоропадського і його представника в Анґлії, П. Коростовця, того останнього видалено з Анґлії.

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Se nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accept l for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОМУНІСТАМ ВІЗ І ПЕРЕВІЗ

Американська Федерація Праці вибрала собі місто Минеаполис, у стейті Минесота, щоби почати звідти кампанію за прочищення робітничих юній з комуністичних елєментів.

Американська Федерація Праці збирається до цеї кампанії з закоченими рукавами. Пускають у рух кампанію, пресу, фільми, клюби, радіо. Президент Федерації Праці встановив навіть для цеї роботи спеціяльного представника.

Минеаполис вибрано тому, бо робітничий рух у тім місті засмічений комуністичними аґентами й аґітаторами. Як каже представник Ґріна, вони там розпаношилися до того, що неодна правильна робітнича орґанізація не може додержати контракту. Не йдучи за інтересом робітників ні робітничих орґанізацій, а тільки за інтересом своєї партійної бюрократії, комуністи викликали страйки проти виразних інтересів робітників, або зводили страйки на зовсім зайві заворушення, які страйкарам не приєднували ніякої симпатії, а навпаки, всяку симпатію публики для них нищили.

Коли страйк заряджували правильні юнії, то комуністичні аґенти страйку не піддержували, на всі способи його підривали. Послугувалися в такій акції звичайно грубим, хлополапським крикунством, що, мовляв, робітничі юнії назадницькі, що їх провід зраджує інтереси робітників, що вони не мають хребта, що йдуть на компроміси, що замало принципіяльні, що не дивляться на бік постійної революційної клясової боротьби й таке інше.

Правильні робітничі юнії довго зносили ці виступи й напасти комуністичних горлачів, але нарешті їм терпець урвався й Американська Федерація Праці постановила прочистити заряди юній з комуністичних впливів. Почалася „чистка" юній з комуністичних елєментів.

Доля закпила собі з комуністичних крикунів дуже болючо, бо видала Американській Федерації Праці клич вимітати комуністичне сміття з робітничих юній саме в той час, коли конґрес третього інтернаціоналу в Москві, начальне тіло інтернаціонального комунізму, заявився за співпрацю не тільки з юнійними робітниками, але й з лібералами й демократами. На простягнену комуністичну руку американські юністи наплювали й, замісць іти з комуністами спільними дорогами, рішилися очистити робітничі юнії з комуністів.

Так і кажуть юністи: чистити! У цьому слові теж терпка іронія для комуністів, бо ніхто інший, а якраз комуністи придумали засаду чищення. Чистили вони з некомуністів керуючі круги Росії, поки не навчили чищення інші партії й течії, і тепер чистять їх самих, що чищення придумали.

Д-р Остап Грицай.

ДУХ ПОМСТИ

В моїм недавно поміщенім нарисі про еспанського поета **Льопе де Веґа,** обговорюючи його життя і творчість, мав я уже нагоду вказати на те, як то цей ґеніяльний Еспанець зумів був видвигати **чин помсти** як святий і необхідний обовязок кожного зневаженого чи-там покривдженого внаслідок того чи іншого насильства над ним. І я зазначив притім, якто Льопе де Веґа проповідав **обовязок мститися на кривдниках,** не тільки у своїх, головним чином, драматичних творах, але й — і то як еспанський лицар і патріот — здійсняв його ділом у своїм житті, виступаючи нпр. месником зненавидженої ворогами чести свойого рідного еспанського народу. А у сьогоднішній статейці хочу розглянути деякі твори нашого поета з розмальованими в них актами помсти трохи ближче, щоб таким чином доповнити мою першу працю про цього поета Еспанії і зясувати українському читачеви наглядніше ввесь той лад, на який Льопе де Веґа здебільша розроблює такі теми.

Як одну з найбільш знаменитих штук в цім напрямі я наведу драму **„Комтури з Кордови"** („Лос Комендадорес де Кордоба"), якої зміст такий:

Дон Фернандо, один з найповажніших радних міста Кордови, який втішається особлившою ласкою короля тому, що під його проводом боровся хоробро під мурами Ґранади проти арабських наїзників, має молоду, гарну жінку, донну Беатрісу. Вона до його повороту з війни проживає самітно з її також гарною сестрінкою, донною Анною, але саме в часі, коли має прибути чоловік, зазнайомлюється з двома кордованськими комтурами — вищими достойниками лицарського чину св. Якова — з яких один залюблюється в неї, а другий в її сестрінці. Одначе покищо обидва лицарі не мають змоги насолодитися коханням цих красунь, бо дон Фернандо, вернувшись додому, це неабияка перепона для закоханих, особливож для донни Беатріси і її коханця дон Хорґе. Але вже незабаром обставини складаються так, що дон Фернандо мусить знову покидати жінку, завізваний нечайно королем до Толєдо, причім він перед своїм відїздом дарує жінці на знак своєї великої любови діямантовий перстінь, що його він дістав на памятку від короля. Та тільки дон Фернандо виїхав з Кордови, його зрадлива жінка з сестрінкою запрошують зараз обидвох лицарів до себе. Донна Беатрісе, віддаючись комтурови, дарує йому в безпримірнім засліпленню пристрастю перстінь, одержаний від чоловіка. Але водночас дон Хорґе мусить негайно їхати до короля в Толєдо, ще поки там перебуває дон Фернандо, причім він такий страшенно необачний, що являється перед королем — з перстенем дон Фернанда на руці. І це і стає причиною його погуби. Бо дон Фернандо, догадуючися з того стану справи, рішається в порозумінню з королем розкрити все й помститися. Він ось зараз після свойого повороту в хату заманює обидвох лицарів в засідку тим, що каже, начебто він їхав на лови, з яких не вернеться скоро, а після того, як переловлює їх раптом у жінок, убиває на їх очах обох комтурів, даліж мордує жінку і сестрінницю, а далі все, що жиє в замку: отже всю замкову службу, що була у змові з коханцями, а з нею і коні і псів, кілька малп, а навіть папугу, яку він свойого часу вивчив говорити, та „яка йому про зраду жінки не сказала нічого"! А після такої страшливої помсти він подається до короля в Толєдо і розповідає йому все, **та король одобрює чин дон Фернанда вповні,** похваляє його за гідне пімщення зневаженої чести і дає йому за жінку молоденьку Хуану де Гаро.

Ось вам і один зразець драматичних малюнків помсти у великого поета Еспанії. А таких у нього сотки!

Правда — воно важне притім те, що ввесь здраматизований тут факт це ніяка проста видумка Льопе де Веґи, а таки історична правда, потверджена еспанським істориком **Хуаном Руфо** в його творі „Апотеґмас" **(1596).** І що саме в епоху нашого поета, тобто в епоху пізнього Ренесансу, в чоловіків із найвищих суспільних кол було законне право карати невірність жінок найстрашнішими, нині вже просто неймовірними карами, на це маємо у творі відомого французького історика **Брантома** „Життя ґалянтних дам" **(XVI. в.)** м[illegible] аж надто багато примірів. Значить — сам факт наведеної тут жорстокої помсти це для знавця тієї епохи ніщо незвичайне. Затеж надзвичайний і гідний уваги підхід еспанського поета до такого факту. Бо здавалосяб ось, що Льопе де Веґа як репрезентативний представник ущерть і наскрізь католицької Еспанії на переломі XVI. в., а дотого як один з довірених духовників еспанської Інквізиції та один з найбільших релігійних поетів у світовій літературі **(„Автос сакраменталес"),** повинен дивитися на такі річи з усією суворістю релігійного моралиста і, виправдуючи жінку принайменше за словами Христа, натаврувати чин дон Фернанда як нелюдський, **незгідний з духом релігійної моралі злочин.** Та проте Льопе де Веґа, хоч і католицький фанатик першого ряду, він, що у своїм християнськім фанатизмі з усією серіозністю вірить у те, що Жиди вимордовують християнські діти („Ель ніно іносенте де ля Ґвардіа"), він скрізь там, де йде про необхідність помсти як належної кари за зневажену честь одиниці, громади чи всього народу, **не береться ніде проповідати моралі прощання або толеранції або здання на волю божу,** тільки показує, як зневажена людина **сама мусить мстити** нанесену їй кривдником нечесть. І що ставлення необхідности **права помсти** понад релігійний **закон терпеливости** це не тільки признака виключно його драматичних творів, на це доказом і твори його великого наслідника, найбільшого досі католицького поета, **Педра Кальдерона,** в якого передовсім — відомий і в нашій літературі — **„Заламейський війт"** (Ель Алькальде де Залямеа) — це драма помсти скривдженого селянина на можнім кривднику. Позатим же особливо цікавий у Кальдерона малюнок розбішеної жаждою помсти **жінки,** Юлії в траґедії **„Обожання хреста"** („Ля девосіон де ля крус"), малюнок, що потрясає нас іноді відгуками Шекспірової глибини.

Але вертаймось до творів Льопе де Веґи.

В нього ось не тільки довіреним людям короля вільно так мститися, як це ми бачимо у драмі про комтурів з Кордови. Бо нпр. у штуці **„Помста Перібанеса"** (Перібанес) це вже не такий великий пан, як кордованський радний дон Фернандо, а простий собі селянин — селяни в Льопе де Веґи всі багаті, і гарні, розумні люди! — Перібанес вбиває комтура з Оканії за те, що він намагався знасилувати Перібанесову вірну жінку Касільду. Колиж король Генрих III. дізнається про те, що комтур з Оканії впав з руки якогось селянина, то він призначує великі гроші за його зловлення і згори засуджує убивника на смерть. Але Перібанес не боїться королівської загрози. Він являється в Генриха особисто і так його зворушує своїм простим оповіданням про все, що король його прощає і відпускає обдарованим і з почестями додому. Значить, — і тут чин помсти триюмфує як усеціло законом оправдане діло. Прегарно зобразив теж поет у штуці **„Громада Фуенте Овехуна"** („Фуенте Овехуна") солідарність усього населення міста Фуенте Овехуна в боротьбі проти вельможі Ґузмана, який є тираном тієї місцевости і тому й паде вкінці з рук местника, який одначе зумів сховатися. І от, щоби його викрити й покарати, король Фердинад посилає карну експедицію до Овехуни, яка при допомозі жорстоких тортур переводить слідство, шукаючи вбивника Ґузмана. Отак пацифікатори з Фуенте Овехуна беруть на тортури 300 людей — чоловіків, жінок і дітей! — але кого вони й не спитають, хто вбив Ґузмана, то кожне (по попередній змові) відповідає лиш одно, а саме: **„Фуенте Овехуна!"**

І так королеві не лишається ніщо інше, лиш помилувати місто, бо опору цих местників не всилі зломити ніякі тортури. **Дух помсти сильніший.**

Але коли вже хочби з погляду на те, що Льопе де Веґа не вагався розмальовувати насильств усякого роду вельможів та заслужених ними кар, треба нам зі щирим признанням відзначити відносні твори поета, то просто чудуватись доводиться нам на ті його драми, де предметом справедливої помсти покривдженого являється не якийсь там собі комтур з Оканії або з Овехуни, а таки — сам король. Король Еспанії! Ви уявіть тільки: Карло V., або Филип II. як злочинці — на сцені! І то не в наших часах, а в часах Інквізиції, Торквемади і Варги! В часах найвиого розцвіту февдальної монархії і богопомазаности королів!

Справді — яка це відвага поета!

Првада, Льопе де Веґа розмальовував злочини королів давньої давнини, які Карлам і Филипам могли вже являтися тільки леґендарними привидами. Але це всетаки королі Еспанії. І коли наш поет у вражаючій драмі **„Зоря Севілії"** („Ля естрелля де Севілля") розмальовує нам, як король Санчо, розлючений тим, що не може звести „севільської зорі", донни Естрелії Табера, велить замордувати її брата й оборонця, дон Бустоса, і стає так причиною потрясаючої траґедії в родині Таберів, то це на довго перед французькою революцією одно з наймогутніших обвинувачень царського деспотизму, які нам відомі з того часу. А ще більш цінніше й помітне воно тим, що Льопе де Веґа в тійже самій мірі, в якій він глибоко віруючий католик, і глибоко про законність королівської влади **переконаний монархіст,** з огмяду на що саме з його сторони всяке обвинувачення королівських злочинів набирає великої ваги. Та проте і проти злих королів він сміло й недвозначно видвигає необхідність помсти, а що найменше натаврування королівського злочину, а те нпр. суд Севілії робить з такою незахитаною нічим відвагою, що Санчо мусить сказати про тих севільських суддів з подивом:

„Во істину — народ цього міста затемнює собою нарід старинного Риму".

І він піддається вкінці його судови.

Як сказано:

Це потрясаюча драма, але таких, з духа **оправданої помсти** зроджених драм у Льопе де Веґи ще багато.

Та про інші з них уже іншим часом!

В ЛИСТОПАДОВУ НІЧ

Забудь турботи! Встань! Поглянь!
Згадай минулу давнину,
Цю ніч осінню холодну,
Як місяць стелив срібну ткань,

Як море грало, Дніпр ревів,
В гаях пожовклий лист тремтів,
А шелест тихий серед ночи
Кружив з вітрами понад Львів.

Ще півні тричі не співали,
Ще світ по трудах засипляв,
Взустріч листопад усміхався,
Прапор наш рідний повівав.

Дививсь, як встала Україна;
Він бачив в ранній млі,
Як ген полями, ніби в танець,
Ключем тягнулись журавлі.

Згадай! Згадай цей день безсмертний,
Згадай борців завзятий стан,
Що він в побіду був опертий,
Бо кождий вірив: Той лиш пан,
В кого є воля і держава.

Згадай, за що рука лукава
Забрала воленьку опять...
Поглянь! Могили лиш стоять,
Що нам пригадують ті дні
Важкі, кріваві тай сумні.

Вставай! Забудь про всі турботи,
Про біль буденний, що гнобить.
Листопад кличе: до роботи!
Вставай! Він силу в нас скріпить!

Вже нас неволя досить жерла!
Кидай незгоду, клятий спір.
Співай ділами „Ще не вмерла",
Борись і все в побіду вір!

То згине кат, а з ним кордони,
З неволі вийдуть міліони.

М. Костишин.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

Передрук забороняється. — Авторські права застережені.

88

Бере записку. — Ах, думає він, тато і самі знають, які ліки, але де у них гроші?

Одначе Матвій роздобув грошей і купив ліки. Родина лікувалася. Володькови здається, що гіршого вони ще не переживали.

Свята минули без святошного, без свіжини, без випивки. Володько ходив до церковці. Маленька, деревляна. Ходив співати разом з дяківським хором.

—o—

Одного морозного дня, вертаючись зо школи, Володько побачив на заході сонця надзвичайне видовисько. З того місця, де западало сонце, повставало і зводилося високо у небо три огняні стовпи. Ціле небо видавалося залізним, а підпирали його велитенські огняні кольони.

З хат виходили люди і дивувалися. Знаходилися мудрагелі. — То, чуєте, не зпроста. То неприминно щось буде. Або війна, мор... Кажуть, у турецьку війну таке бачили.

Вечорами довго селяни гуторили про огненні стовпи. З хати до хати переносилися. Чути: — буде війна! Наш цар буде воювати германського!

— А тут же й границя недалеко. Як пічнеться що — одразу на нашу голову...

— Ну, коли б то Руські такі дурні тай пустили сюди Німця. У Расеї войська стільки, що цілий світ давай — завоює...

— Ого! Воно так і не так... Он у японську війну також казали... А що вийшло...

— Аа, що там у японську... Якийсь там Сахалин віддали. Це для Расеї все одно, що з моеї голови один волосок. Тьху!

Володько інакше думає. — Раз руский цар міг Наполеона побити і аж у Париж загнати, то що йому якийсь Германець.

Питав учительку: — Кажуть, що буде війна. Правда, що ми побемо Німця?

Учителька всміхається. — Ну, само собою. А хто каже, що буде війна?

— Та всі говорять... Дядьки.

Володько вчиться. Властиво вчиться сам, не в школі. „На що, думає він, та школа. Все то можна вивчити за один тиждень. Прочитав книжку і знаєш".

Так він випросив у вчительки повний Старий Заповіт. Учитель не хотів дати: — Це, ти ще малий для повного. Для тебе є скорочений. У другій ґрупі будеш вчити.

Володько попросив учительку. Та дала. — Добре. Але прочитане оповіси мені.

Ну, розуміється. І Володько читає: Сотворення світа, Адам і Ева, гріхопадіння, Злочин Каїна і його прокляття.

— Каїне! Каїне! Де брат твій? — питає Бог.

— Хіба я стоож мого брата? — понуро відповідає Каїн.

Страшно і незрозуміло. Жити на землі, бачити Бога, чути його голос, справжній, живий. От були часи...

— Тату, були такі часи? — питає батька.

— А у книзі як написано?

— Були.

— Значить були. Священні древні книги не писали на галай-балай. То тепер все побрехеньки пішли.

Світовий потоп. Ной з синами. Ковчег Заповіту, що взяв на себе звіря всякого сім пар чистого і сім нечистого. То мусів бути ковчег, Велитенський мабуть.

Далі Хам, що посміявся над пяним батьком, Авраам, Ісаак, Іаков, Йосип... Далекі дивні часи. Малюнки допомагають уявити їх. Земля з деревом, яке у нас не росте, пустелі, звірі. От війна, Голіяф, якого поражає Давид пращею.

У школі отець Клявдій викладає „Закон Божий". Сидить коло столу, куняє. — А скажи, Фока, скільки братів мав Іаков? — це третьоґрупника. Першоґрупники таких мудрощів не знають.

Фока встає, надимається і мовчить.

— Хто знає?

Дехто піднімає руку. Піднімає її і Володько. о. Клявдій зауважує цікаво, що ось знайшовсь такий мудрий першоґрупник.

— Ну, ну, Довбенко! Осором його. Бач, став і, мов сич, надувся. Скажи.

— Дванадцять... — обрадовано.

— А може знаєш, як вони звалися?

Володько переказує: Гад, Асір, Іосіф і Веніамін, — закінчує.

— Добре. Молодець. А що сталося з Іосіфом?

Володько оповідає історію його продажі в Єгипет, його побут там, сни фараона, голод, відвідини братів.

о. Клявдій не перебиває. Володько оповідає все, що навіть не завдано. Ціла кляса слухає, мов казку.

— А що то таке Єгипет? — питає байдуже о. Клявдій.

Володько знає. Оповідає так, як про це вичитав.

— А хто то такі були фараони?

Також знає. Знає і про Ніль. О. Клявдій сказав: — Ну так покажи нам ту річку на мапі.

Гаразд. Володько йде, водить пальцем по заялозяній мапі. — Оце, — зрадів і показує довгу поплутану жилку річки.

— Сідай! — майже суворо каже о. Клявдій. Дивно, що він не похвалив його. Навпаки. Навіть не подивився на нього. Сидить собі перед столиком, витягнув ноги у великих чоботах під стіл, куняє і питає далі третьоґрупника. Але ціла кляса дивилася на Володька, мов на чудодія. Це щось надзвичайне.

Одначе у неділю, по Службі Божій, о. Клявдій перед усіма людьми виголошує оповістки і в них зазначує: — Коли тут є Матвій Довбенко з Дерманців, хай задержиться. Хочу з ним поговорити.

Матвій є. Він задержується. Володько задержується з батьком також. о. Клявдій скинув ризу і виходить. На сходах кілька поважніших дядьків. Всі низько вклонюються батюшці, а Матвій йде з ним. На Володька не звертають уваги, тому він оподалік тримається і слідкує за батьком та священиком.

о. Клявдій запитав про деякі господарські справи, а далі каже: — Хотів, знаєте, поговорити з вами нащот вашого малого.

— То, — затупцяв ніяково Матвій. — Знаєте, батюшка... Він у мене цей рік, як жебрак. Недостача всього... Знаєте, як то є...

— Не те. Спритний з нього хлопчак. Голову має. Раджу вам дати його на школи. Хай би повчився. Тут для нього тісновато...

Матвій зовсім зніяковілий. Йому ніяково, що він так мало знає про свого сина. Дивно, що самі батюшка його хвалять. А раз так, значить, він щось таки вартий.

— То, батюшка, кеб то Бог допоміг дещо з нужди вибитися. Хто своїй дитині ворог... То звісно... — і розвів руками.

Володько чув лишень уривки розмови, але й цього було досить, щоб догадатися, що мова йде про нього. Він горів. Не знав, чи стояти, чи тікати. Земля гнулася. Навколо люди і всі дивляться на них, хоч може і не чують, про що батюшка розмовляють.

Опісля Матвій кличе: — А ходи сюди. Поцілуй батюшку в руку. Кажуть он, що ти там псікуси строїш, а я кажу, щоб більше тебе на коліна ставили.

(Далі буде).

Порівнання.

— Ти звідки вертаєшся?

— З віча. Знаєш, говорив посол П. От говорить!

— Дай спокій! Крикун!

— Яка вимова!

— Алеж він не вміє навіть добре по українськи.

— Теж говориш! Демостен теж не вмів по українськи, а був великим промовцем!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ЗАПЛАТА УРЯДУ Й ПЛАТА ПРИВАТНОГО БИЗНЕСУ.

Генерал Джансон, що займав у федеральнім уряді під Рузвелтом високі посади, як наприклад посаду начальника адміністратора уряду відбудови краю, зрікся усяких позицій в уряді та перейшов на службу приватних підприємств.

Союз фабрикантів дамського одіння запропонував йому посаду „царя" цього промислу, себто посаду урядника, що має дивитися за тим, щоби в цьому промислі виконувано всякі угоди між фабрикантами, купцями й робітниками. За це, як довідуються газети, мають йому платити 60,000 долярів на рік.

Це є певно кілька разів більше, ніж йому платив федеральний уряд, отже найбогатший уряд у світі.

Цей факт мимоходом розкриває одну з недостач американського уряду. Через низькі заплати, які дає уряд, він не може притягнути до себе найкращих адміністраторів, бо їх все перемовить до себе вищими заплатами приватний бизнес. І так уряд мусить удоволятися тільки другорядними силами, які у приватнім бизнесі не мали би може навіть тих платень, які вони беруть від уряду. Коли ще такий другорядний своїми здібностями урядник має, як трапляється, другорядну мораль, то він надолужить собі низьку платню всякими хабарами.

ОСТАНКИ ФРАНЦУСЬКОЇ ІМПЕРІЇ В АМЕРИЦІ.

Франція сповіщає, що вона надала самоуправу островам Сан-Пієр і Мікельон.

Є це маленькі острівці, що лежать на полудневім кінці Нової Фундляндії, себто на схід від Канади.

Пригадується з історії, що це останки француської імперії в Північній Америці. Ця імперія колись була певно неменша від теперішньої француської імперії в Африці, бо займала вона цілий полудневий і середній шар нинішніх Злучених Держав, менше-більше ціле поріччя ріки Місісіпі, та величезну частину нинішньої Канади. Що набули француські француські місіонарі, купці й кольоністи тяжкою працею, француські королі і цісарі розтратили, шукаючи пустої слави й геґемонії в Европі. З імперії осталися нині тільки малесенькі острівці та француська мова в стейті Луізіяна і канадійській провінції Квібек.

ВЕЛИКИЙ КРАЙ — РІЖНІ ОБИЧАЇ.

Коли Ню Йорк вариться в спекоті „індіянського літа", 68 ступнів Фаренгайта, в Алясці температура впала до 34 ступнів понижче зера Фаренгайта, а стейт Вашинґтон навістив рекордовий холод у мінус 12 ступнів.

Це все дає нам поняття про розлогість американських посілостей.

Коли в місті Шікаґо уряд забороняє як неморальну виставу театральної штуки „Тобеко ровд", котру грали цілий рік у Ню Йорку без ніякого клопоту з урядом, то це нам теж дає поняття про величину краю, коли в одній стороні вважається неморальним те, що в другій нікого видно не непокоїло.

ЧИ СПРАВДІ БЛАГОДАТЬ?

Телеграфують з Адови, котру недавно добули Італійці від Етіопії, що італійський командант округи має багацько клопоту з етіопськими рабами.

Як Італія починала війну проти Етіопії, вона голосила, що йде цивілізувати Етіопію. Між іншим вона робила багацько галасу зприводу рабства, що ще й досі панує в Етіопії. Йдучи за цею пропаґандою, італійський уряд, занявши Адову, проголосив емансипацію всіх рабів. Та коли прийшлося списувати рабів, щоби їх справді зробити вільними, показується, що їх тяжко знайти, а коли знайти, багато з них не знають, що еманципаційний едикт видано та що вони стали вільними.

Здавалось би, що жерело клопоту Італії в бездонній темноті рабів. Та чи не в чому іншому? В історії звичайно було таке, що здобута свобода тільки тоді приносила користь визволеним, коли вони самі за неї боролися. Скільки разів визволення поневолених приходило завдяки зусиллям інших людей, визволені не шанували свободи, не знали її ціни і чи сяк, чи так скоро назад попадали в неволю своїх давніх панів. Таке сталося з українськими селянами в Австрії по 1848. році. Таке сталося з американськими Муринами по горожанській війні.

Свободу цінить тільки той, що за неї самий бореться, жертви дає, ціну дає.

ІНДІЯНСЬКЕ, ЧИ БАБСЬКЕ?

Теплу осінню погоду, яка тепер навістила велику частину Злучених Держав, називають Американці „індіянським літом" („Індіен сомер").

Фільольоґи, що люблять слідити за повстанням слів, надармо пробують угадати, звідки взялася ця назва. Одні кажуть, що старі Індіяни любили з першими приморозками говорити, що ще буде тепло. Інші кажуть, що в „індіянське літо" в повітрю появляється юга („гейз"), що виглядає на синій дим, який, мовляв, стелився від індіянських огнищ в осени. Ще інші кажуть, що „індіянське" літо таке змінне, як індіянин. Ще інші кажуть, що воно пішло звідти, що перші приморозки називали індіяни „бабською зимою" („скво винтер").

Це нагадує нам, що ми називаємо таку невчасну погоду „бабським літом". Чому її в нас так називають? Чи будемо питатися — за Американцями — чи це тому, бо жінки таку погоду ворожать? Чи тому, що в „бабське літо" встає юга, гейби жінки в печах запалили? Чи може тому, бо тепла погода в осени змінна, як жіночий настрій?

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Отсим повідомляю всіх інтересованих, що Централя Українських Професіоналістів, від дня 1-го листопада ц. р., буде перенесена під таку адресу:

UKRAINIAN PROFESSIONAL ASSOCIATION,
1957 West 51 Street,
Chicago, Ill.

Д-р Г. Г. Скеґар, гол. секр.

М. Костишин.

БЛУКАЮЧА ТІНЬ

Гаснуть, никнуть сірі мряки,
Зза хмар сонце заглядає,
Як за тінями тінь бродить
І порадоньки шукає.

Кругом пусто, сумно, глухо,
Лиш осінній вітер свище,
Все тугою оповите,
Мов понуре гробовище.

Там в задумі дуб кремезний,
Тут калина, мов з журбою,
Що коралі попадали,
Сумно тужить за красою.

Там тополя не лопоче,
Почорніла земля гожа,
На осоці внянуть коси,
Не цвіте барвиста рожа.

Усе сумом оповите,
Більш марніє краса й сила,
Кругом бачиш, як стрілецька
Тут то там сторчить могила.

Часом тінь худа, зранена,
Утомлена і без сили
В мутнім сяйві серед ночі
Припадає до могили.

Під хрестом вона голосить,
Що лютує кривда всюди,
Світ в тирана обернувся,
В нім живуть звірі, не люди.

Встаньте, орли сизокрилі!
Годі спати сном у полі!
Встаньте, гляньте в край ваш милий:
Брат конає у неволі.

Тюрми стогнуть, голод морить,
Ворог кровію упився.
Встаньте! Встаньте, час приходить,
Щоб за кривди нарід мстився!...

Знов замовкло, стало тихо,
Тільки гомін рознесеться
І в стрілецькі могили
Гучним ехом відібється.

Спіть, борці, спіть! Ми живемо!
За вас в ряд будем ставати,
Не допустим катів лютих
Вашу славу потоптати.

Смерть, чи воля — святе гасло
Заповітом є між нами...
Тінь прислухується гаслам
Тай блукає між хрестами.

РЕЗОЛЮЦІЇ

ВИКОННОГО КОМІТЕТУ ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ, УХВАЛЕНІ НА РІЧНІМ ЗАСІДАННІ В ДЖЕРЗІ СИТІ 26. ЖОВТНЯ 1935.

Поклін Борцям і привіт Рідній Землі.

Радимо під враженням новин останних днів, що наспіли з Рідного Краю:

В Харкові на Україні під Совєтами засудили на смерть кобзарів за те, що піснею і музикою розважали вигоднілих і вбогих українських селян та були тої думки, що Україна під Совєтами вигибає, що нема життя Україні під Москвою.

В Варшаві виготовила польська прокураторія грубезну книгу, в якій домагається, щоб польський суд засудив 12 молодих українських студентів і студенток на таку кару, щоб вони вже не вийшли на волю, а щоб повисли на шибениці за те, що бажали поліпшення долі українському народови на українських землях, поневолених Польщею.

А на українських землях, загарбаних Румунією, проголошено саме тепер уже й формальний закон, яким видано смертний присуд на українську мову в державних школах на Буковині й Бесарабії.

На закарпатті ще й досі не дістав наш нарід автономії, й ще досі нема кінця мовній бакханалії, бо чесько-словацька влада собі цього не бажає, як і не дбає про те, щоб наша чудова Верховина не вимирала з голоду.

Отим всім поневоленим Землям Українським пересилаємо наше глибоке співчуття і наш братній привіт.

А тим, що в тих важких обставинах не піддаються, що ставлять опір окупантам, що з натугою останних сил вдержують нашу національну силу — наш глибокий поклін.

Власними силами і шляхом боротьби.

Чи помогло українській справі, коли стільки визначних, чесних і характерних наших людей, керуючись найкращими почуваннями, подали Москві руку до згоди, щоб тільки мати можність працювати для українського народу під Совєтами?

Чи не опинилися навіть ті угодові елементи на Соловецьких островах чи на Сибірі, або чи не погинули, розстріляні з розказу Москви за те, що бажали служити вірно хоч українській культурі?

А чи не самогубством закінчив у Галичині той з українських найспосібніших політиків, що по рішенню Ради Амбасадорів з 15. березня 1923 р. шукав згоди з Варшавою?

Ствердивши ті загально відомі факті, спитаймо себе: Чи можлива згода з тими, які собі іншої згоди не бажають, а тільки змагають не тільки до культурного чи економічного, а то й цілковитого, фізичного винищення нашого народу?

Ні. Згода не можлива. В таких обставинах, у яких тепер опинився наш нарід під окупантами, нам не вільно навіть думати про згоду з ворогами, бо таке думання це наркотизування суспільности. Якіб наші сили не були слабі, вони є одинокі, на які можемо оператись. Який не був би важкий шлях боротьби, він є одинокий, який може вдержати наш нарід у боевому напруженні, який може знесилити ворога і який може здобути нам на міжнародній арені повагу, а серед чужинних народів симпатію і співчуття.

Голос української іміґрації в Америці.

Спричинене окупантами лихоліття на українських землях чим далі, тим більше скріпляє серед Українців в Америці бажання збільшити відпорну силу українського народу на українських землях працею, здобутками і жертвами української іміґрації. Оте наше змагання чим далі, тим більше набирає глибшого змісту переливаючись у плянову і систематичну працю на політичнім, культурнім і гуманітарнім полі. Це праця, якої змістом є український нарід у свому минулому, сучасному і будучому.

На сподівану війну.

З огляду на можливість війни та на потребу всестороннього підготування нашого народу на українській території, Обєднання закликує українську іміґрацію скріпити свою жертвенність на піддержання зорганізованої діяльности українського народу на всіх ділянках суспільного життя, а передовсім тих, що можуть мати велику важливість у війні.

Рівночасно нам, українській іміґрації, треба скріпити наше орґанізаційне життя, обхопити якнайбільші аси орґанізаційними формами, побільшити громадський послух, з б і л ь ш и т и орґанізаційну справність, скорість відкликування на потреби народу й потреби хвилі, щоб на випадок війни українська іміґрація в Америці зробила все, що вона може зробити для досягнення остаточної цілі українського національного руху: здобуття самостійної української держави.

Орґанізація й демократія.

Признаючи незмінену демократичну основу орґанізації Обєднання, заявляємо, що демократичному устроєви Обєднання не противиться, як деякі орґанізації, що пересилають гроші через Обєднання, вважають через характер своєї діяльности за потрібне й доцільне вести свою роботу без звичайних демократичних признак публичної дискусії програми, вибору уряду, призначування фондів, тощо.

Признаючи, що демократичні форми орґанізації являються в Америці відповідною основою для дальшого широкого розвою орґанізаційної здібности української іміґрації, та що демократія політичних форм життя Америки є ґарантією свободи цього розвою, Обєднання висказує думку, що ті круги української іміґрації, що не погоджуються з засадами демократії чи републиканізму в політичнім життю іміґрації або Америки, зробили би добре для нашої справи та вияснили би значно ситуацію для самої іміґрації й американського окруження, якби вони виявили явно й недвозначно своє становище.

В справі участи у Світовій Виставі в Ню Йорку.

З огляду на те, що в програмі праці Обєднання входить ініцiятива в громадянських справах; що участь Українців у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 р. є конечна для запрезентування на ній культурної сили української нації — доручається екзекутиві Обєднання перебрати ініціятиву в тій справі в свої руки і подбати, щоб зорганізоване українське громадянство Америки взяло участь у Світовій Виставі в такий спосіб, щоб це відповідало збірній силі українського громадянства в Америці.

В справі Дня Молоді в Америці в 1936 р.

Вважаємо, що спортові змагання, започатковані Злученими Американсько-Українськими Орґанізаціями у Филаделфії на першому Дні Молоді дня 4-го серпня 1935 р., це один із кращих засобів виховання й орґанізації нашої молоді та старшого громадянства. І тому, після вислухання звіту з першого Дня Молоді й проєктів у справі Другого Дня Молоді, рішаємо:

Взивати всю нашу зорганізовану іміґрацію й громаду: а) стриматися від уладжування окремих зїздів в дні 7-го вересня 1936 р., та взяти масову участь у Другому Дні Молоді в Филаделфії в зазначеному часі; б) підтримати морально й матеріяльно працю Злучених А. У. Орґанізацій м. Филаделфії та Ліґи Української Молоді Північної Америки, скеровану на успішне переведення Другого Дня Молоді 7-го вересня 1936 р.

В справі українського студентства поза границями рідного краю.

Вважаємо за потрібне піднести в очах громадянства справу українського студентства узагальному як одну з наших передових справ національної ваги. Українці в Америці мусять мати на увазі, що внаслідок катастрофального положення університетських студій української краєвої молоді, спричиненого обставинами як матеріяльної так і політичної натури, українському народови сильно загрожує небезпека національно - культурного занепаду та підривання його зусиль над розбудовою вільної української держави. Тому рішаємо: а) перевести в життя ухвалу з останнього конґресу Обєднання з 1933 р. у справі створення при екзекутиві Обєднання ділового комітету допомоги українському студентству. Склад комітету встановиться та покличеться в порозумінні з управами Українських Студентських Громад; б) дати моральну підтримку та співпрацю тим Українським Студентським Громадам, що працюють над придбанням допомоги на студії потребуючим студентам.

В справі поселення на землі міських українських робітників в Америці.

Теперішня економічна криза може причинитися до поважного звороту в економічному думанню нашого американського громадянства і зрозуміння, що поселення на землі може причинитися до закріплення тривкости існування українського елементу в Новому Світі. Тому вважаємо потрібним започаткувати під контролею Обєднання анкету над справою поселення українського елементу на землі, щоб знати, скільки буде охочих на таке поселення і за яку моральну та матеріяльну допомогу треба постаратися.

НОВЕ ЧИСЛО „ВІСТЕЙ МУЗЕЮ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ".

Щойно вийшло нове, 9-те число Вістей Музею ВБУ. Як і попередні числа цього неперіодичного орґану, і цей випуск містить список жертводавців та їх пожертв на Український Дім для Музею в Празі, а також список новіших придбань Музею. Список жертводавців зложений про кожну країну окремо. В ньому фіґурує ціла Україна поза совєтською окупацією. З цього видно, що справа Музею ВБУ і справа Українського Дому для нього стала вже справою світового українства. Всі Українці, деб вони не жили, до яких би партій чи орґанізацій не належали, всі відсуіль відзиваються на заклики Музею і складають свої пожертви на будівлю Українського Дому в Празі.

Крім списків жертводавців нове число Вістей приносить цікавий матеріял про відгуки Українців на музейну акцію, статтю про нового Голову Музею, про святкування десятилітнього ювилею, деякі постанови загальних зборів і т. ін.

Жертвенність окремих країн на справу Музею представляється неоднаково. Але про всіх можна з певністю сказати, що ще далеко не використані жертводавчі можливости Українців на таку справу, як Музей ВБУ. До цього часу жертвували одиниці й десятки, а сотні й тисячі Українців все ще лишаються поза списками жертводавців. Зокрема скількість пожертв від наших патріотів з Америки в цьому числі значно менша, ніж можна булоб сподіватися для ювилейного року Музею. Всеж Управа Музею сподівається, що жертвенність наших земляків уже в найближчому часі уможливить їй перенести неоцінимі колекції Музею ВБУ у власний дім, якого заслуговують ці музейні памятки. Для цього треба тільки, щоб усі наші орґанізації й установи, не відкладаючи справи, вписалися в Добродії Музею (пожертва від 5 дол.), або в Фундатори Українського Дому (пожертва 10 дол.), а всі наші свідомі патріотичні громадяни, щоб надіслали свої посильні пожертви. Хай кожен дасть скільки може, але нехай дадуть усі, по цеглині, дві, три й по більше, хто скільки може, але всі й не відкладаючи. 1935 рік є ювилейним роком Музею ВБУ.

Пожертви посилати на адресу Директора Музею, проф. Д. Антоновича: **Prof. D. Antonovyc, PRAHA-Nusle, 245, Czechoslovakia.**

В Злучених Державах Америки можна посилати через Обєднання Українських Орґанізацій в Америці:

"Obyednanye", P. O. Box 122, Hudson Terminal, New York, U. S. A.

Педагог.

Йде дощ і малий Петрик занудже батька, щоб дозволив йому побавитися з дітьми в городі.

— Ні, каже енерґійний батько. Підчас дощу не можна. Маєш оце книжечку, з якої можеш багато навчитися. Сядь і читай!

Петрик кривиться і відчиняє книжку. Але вже за дві хвилини питає:

— Тату, тут „пише", що можна пізнати, який хто є, по товаристві, в якім перебуває. То правда? А скажи мені, як хтось пристає зі злим, то чи добрий є злий, бо пристає зі злим, чи злий є добрий, бо пристає з добрим, чи оба є добрі, чи оба є злі? Ну і, татку, як оба пристають разом далі.

Батько зойкнув:

— Йди, Петрику, бався не дощі!

Криза.

— Я народився без сотика в кишені

— А я не мав навіть кишені.

М. Костишин.

ГЕРОЇ

Герой славний; правда в цьому,
Та в геройстві неодному
Відібесь болюча страта:
Додаткова це заплата.
Бо заплату мірять „ротом",
Труд мішають враз з болотом.

Глянь! Там старець без родини
Скитається попід тини,
Ніби щось в торбині носить,
Сором'язливо шага просить,
Бо відвикся плазувати,
Щоб міг кровю шинкувати.

Там пригляньсь: ніг не має,
Сидить, руку простягає;
Юрба ходить вільним кроком,
Часом гляне экоса оком,
Не згадає, що в небогі
На війні пірвало ноги.

Як поглянеш далі й далі,
Бачиш хрести і медалі,
Що груди його прикрили;
Він шкандибає без сили.
Дослужився, знай, заплати:
„Олівці" дадуть продати.

Пригляньсь ще між учені,
Стрінеш много, що в кишені
Вітер голосно гуляє...
Притуловища не має.
Це діставав він в нагороду,
Бо клав труди для народу.

Бачиш! Так живуть герої,
Хіба з печі неодної
Покоштують... Як смакує?
Від них мало хто почує,
Що й в могилу часом ляже,
Хіба хтось про них розкаже.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШАМОКІН, ПА.

Український вечір.

Заходом Школи Українських Національних Танків Івана Заболоцького та при співучасти місцевого українського хору відбувся в неділю, дня 13-го жовтня, український вечір у салі Капітол Театру.

Концерт пройшов з великим успіхом. Велика галя театру була заповнена учасниками. Пройшло повище тисячі осіб. Були свої й Американці й інші. Всі вони з захопленням приглядалися танкам, мальовничим строям та прислухувалися милозвучній українській пісні і музиці.

Активна співучасть громадян Лемків-Українців та всеї шамокінської молоді, щира і енергійна праця танцюристів та добре підібрана і майстерно виконана програма причинилися до успіху українського вечора, який певно лишиться всім довго в спомині.

Концерт розпочався виступом місцевого, добре зіспіваного хору, під знаменитою орудою диригента п. Олександра Дроздяка, який відспівав пісні: Широкий луг, Верховино і Танцюй, танцюй (словацька пісня). Треба сказати, що хор вивязався із свойого завдання дуже гарно, викликуючи серед публики своїм мистецьким співом гарний настрій. По кожній відспіваній пісні нагороджувано співаків грімкими оплесками.

Танцюристи з Шамокін і Мавнт Кармел зійшлися в церковній галі, убрані в народний костюм, і парами з галі, під проводом свого учителя танків І. Заболоцького, пройшли головною вулицею міста до театру. Цікаві Американці приглядалися походови та питалися танцюристів, що це за свято цього вечора. На сцені появилися молоді танцюристи — цвіт Українців. Перший танок „Коломийку" танцюристи вивели зі справжнім артистичним хистом, за що публика привитала їх бурею оплесків. Також бездоганно відтанцювали всі танцюристи усі гуртові танки, як Козачок подільський, Гопак, Журавлі, Гречаники, Чумачки, Гонивітер, Аркан, Катерина, Метелиця. А найкраще віддано танок Запорожців — чотирох козаків, що виступили з шаблями з дійсним козацьким запалом. Кожний танок присутні оплескували з ентузіязмом. Належиться дійсне признання танцюристам, які так гарно попиталися сольовими танками. Маленька Люція Дроздяк добре виконала „Козачка". Любов Янкович і Іван Глова гарно вивели „Гопака". Панна Богданка Сквір естетично відтанцювала „Гонивітер", а Микола Горонжик то справді добре бавив публику у ролі „Чумачка". Дві надпрограмові точки теж гарно виконано: шістьлітня дівчинка Одарка Колодій з Мавнт Кармел відтанцювала сольо „Козачок", а Гелен Скроцька з Бервік і М. Сквір дует „Козачок". Всі солісти одержували рясні оплески. Орхестрою проводив п. Ралф Д. Кейзмен. Це Американець, що перший раз грав українські мельодії. Загально вивязався досить добре, придержуючи ритм і рівне темпо танкам.

Хор знову відспівав низку пісень: Гуляли, гуляли, І по той бік гора, Чумарочка, Ой лопнув обруч, Глибоким сном і дві англійські пісні: „Whispering Hope" і „Auld Lang Syne". Всі пісні робили на слухачів дуже приємне враження. Треба признати, що шамокінська громада має добре зорганізований хор і талановиті співацькі сили. Пані М. Полиняк відспівала сольо „Глибоким сном" в супроводі хору. Вона своїм милозвучним сопрановим голосом справді чарувала публику. Вдатно відспівали дует „В гаю зеленім" панна А. Янкович і панна Т. Фаштак. Наш співак п. І. Заяць, обдарований природою гарним басовим голосом, відспівав „Ой Дніпре, мій Дніпре". Хоч мав деякі трудноці в опануванні експресії баритонового тону, співав добре. І цим разом присутна публика нагородила співаків грімкими оплесками.

На закінчення концерту усі танцюристи вивели „Гаївку". При кінці танку з мімічними рухами рук та в супроводі орхестри відспівали пісню-молитву „Боже Великий Єдиний". При цім публика повстала з місць та уважно вислухала пісні. Годиться зазначити, що це не є гимн України, і що можна було вислухати цю пісню сидячи. Одначе присутні зробили це із зворушення, приглядаючися чудово мальовничій живій картині, облитій кольоровими світлами, зі зненими руками вгору до Бога, як проханням кращої долі Україні.

Управитель театру дуже сподобав собі концерт і з цеї нагоди запросив п. І. Заболоцького з танцюристами виступити знову в цім самім театрі три вечорі, а вчительки також запросили дітей танцюристів на виступи у їх американських публичних школах.

Вірю, що шамокінська молодь буде надалі щиро працювати та розвивати українську штуку на честь своєї громади і добро українського імени. Всім тим, які чимнебудь причинилися до такого гарного виведення українського вечора, хай буде честь і слава.

ТАРЗАН І ОГНЕННІ БОГИ. (17)

Западала ніч, коли сумний похід з кричучим хлопчиною в першім ряді ввійшов у розколину в скелі та наблизився до масивної святині, вирізаної в скелі, сумної, таємничої, застрашаючої. У темних кутах блимали мигаючі світла перед поганськими ідолами. Лейді Бет затрусилась.

У товаристві Ніярха й людей Арбеля повела її по сходах. Хлопця вже з ними не було. Скоро потім юрба зайшла на камінний балькон, що виходив на іншу частину пропасти. У віддалі піднимався вгору з дна пропасти велитенський брус моноліту.

За ним стояла кольосальна статуя огидного Баала. На ці дивні символи тепер звернулись очи всіх людей у мовчанці, подиві й страху. Ніярх закликав голосним голосом, що відгукувавсь дивним відгомоном по цілім провалі. „Відкрийте вогненний стовп і дайте нам побачити хвалу Баала".

Він підняв руки вгору в побожній молитві: „О Баале, дай, щоб жертва, яку ми маємо тобі незадовго принести, була тобі мила. І най вона подобається твому небесному післанцеви". Він поглянув на лейді Бет. Потім знизу піднявся крик і плач дитини.